

SKAL VI TA PARTI eller være nøytral?

Et svar til statsminister Joh. Ludw. Mowinckel.

Av
major, tidl. forsvarsminister
Vidkun Quisling.

I.

For noe over tre år siden (i september 1934) skrev jeg to artikler i „Tidens Tegn” under tittlen: „Skal Norge innvikles i krigspolitikken?” Den direkte foranledning var Sovjetsamveldets optagelse i Folkeforbundet, og den avgjorte utvikling av forbundet til en bestemt stormaktsgruppering med utpreget front mot enkelte storstater, og med den kommunistiske verdensrevolusjonsstat som en av de drivende allierte krefter.

Men selve mitt innlegg gjaldt den kjensgjerning at Norges nøytralitet ofres for stormaktsinteresser. Jeg håpet at det som var skjedd (Sovjetsamveldets optagelse), dog måtte hjelpe til å vekke forståelse for den uhyre risiko som vårt fedreland innvikles i ved våre politikeres folkeforbundsengasjementer. Det blev i artiklene fremholdt, at bolsjevikenes optagelse og forbundets åpenbare omdannelse til en stormaktsallianse, var et forræderi mot Folkeforbundets idé, og at det ikke bare vilde bli skjebnesvangert for selve Folkeforbundet og farlig for verdensfreden, men at det først og fremst ikke var overensstemmende med Norges interesser. Vi vilde på den måte løpe sterkt øket risiko for å bli trukket inn i en krigersk konflikt mellom stormaktene. Norge måtte derfor ta sin stilling til Folkeforbundet under alvorlig revisjon, og få sin nøytralitet gjenoprettet og sikret, mens det ennå var tid. I den forbindelse blev neynt den kommende krig i Østen, den økende og

farlige tendens til blokkdannelser blandt stormaktene, så vel som risikoen for Frankrike selv, og for andre, ved at Frankrike allierte sig med Moskva.

Utviklingen har på alle punkter bekræftet disse ting. Særlig ser vi, at den nye *Anti-Liga* mellem Tyskland, Italia og Japan, utenfor og mot Genf, har organisert sig nettop på grunnlag av de felles motsetninger til den kommunistiske verdensmakt som Norges statsminister med glad villighet stemte inn i Folkeforbundet.

Den daværende ansvarlige leder av Norges utenrikspolitikk, statsminister Mowinckel, hadde den gang ingen som helst betenkeligheter ved denne farlige utvikling. Heller ikke gjorde han noe som helst forsøk da eller senere på å hindre denne for vårt land så uheldige vending. Tvertimot:

„De nordiske stater, og ikke minst Norge, har med stor tilfredshet og glede stemt for Sovjet-Samveldets optagelse i Folkeforbundet i full forvissning om at medlemskapet vil medføre, at Samveldet føler sig sterkere forpliktet til å arbeide for fredens trygging og fremme”.

Disse fantastiske ord var statsminister Mowinckels offisielle erklæring til Norsk Telegrambyrå 20. september 1934. Og i et intervju med „Dagbladet” uttalte statsministeren da han kom tilbake fra Genf 12. oktober 1934:

„Det Quisling skriver, viser bare, at han står fullstendig utenfor enhver begripelse av utenrikspolitiske forhold”.

Statsministeren forutsa endog i samme forbindelse — som et eksempel på virkelig begripelse av utenrikspolitikken — at nu vilde Tyskland gå inn i forbundet, fordi Russland hadde meldt sig inn. Ja, det var ikke utelukket at også Amerikas Forente Stater nu kom med!

II.

Under disse omstendigheter og med en rekke lignende erfaringer som bakgrunn, er det dobbelt bemerkelsesverdig at hr. Mowinckel nu synes å innnta et helt annet standpunkt: I en artikkel i „Tidens Tegn” 11. ds. („Skal vi ta parti eller være

nøytral?”) hevder vår mest fremstående parlamentariker plutselig om disse spørsmål nettop en del av de synspunkter som jeg for tre år siden, og mangfoldig ganger senere, forgyves er gått inn for, og som han karakteriserte som et kjennemerke på fullstendig mangel på enhver begripelse av utenrikspolitiske forhold.

At våre ansvarlige statsmenn således først nu synes å se det som enhver ser, det er så meget mer alvorlig som det i disse for landets skjebne avgjørende forhold nettop gjelder å være fremsynt. Endog vår forsvarsordning forutsetter jo som bekjent (etter venstre regjeringens egen formulering) en „frem-synt utenriksledelse”, og statsminister Mowinckel har i disse år dels selv vært den ansvarlige leder av Norges utenriks- og forsvarspolitikk, dels kunnet øve avgjørende innflytelse på denne.

Men han har intet gjort for å gjenoprette vår nøytralitet eller styrke vårt forsvar, til tross for at verdensutviklingen allerede fra sommeren 1933 av, og iallfall fra våren 1934, dog tydelig måtte vise hvor det bar hen.

Hr. Mowinckels endrede opfatning nu kommer imidlertid ikke bare tre år forsinket. Den kommer for sent i det hele tatt.

Dette klipp har
fått Vidkun

107021

Det er dette som er sakens kjerne.

Venstres fører synes endelig å begynne å føle det, som nu demrer for alle, at følgene av hans og de andre partipolitikernes lettsindige spill med landets og dets borgeres skjebne, begynner å virke sig ut som en ubønnhørlig og fryktelig konsekvens. Den ansvarsløse og landsskadelige politikk som statsminister Mowinckel mer enn noen annen norsk politiker bærer skylden for, har ført til at Norges neutralitet under den truende krigssituasjon i virkeligheten er oppgitt, uten at man samtidig har tatt nødvendige forholdsregler til å sikre landets forsvar. Og det som verre er:

«På disse skjebnesvangre for- sømmelser med hensyn til neutralitet og forsvar er det i virkeligheten ikke mulig å gjenoprette i de nærmeste par år som blir så kritiske for freden.»

Dette burde snart være klart for alle.

Det er ikke bare utenrikspolitiske forhold (og for så vidt også forbundspaktens bestemmelse om to års opsigelsesfrist) som vanskeliggjør gjenrettelsen og sikringen av vår neutralitet. Men fremfor alt den innenrikspolitiske utvikling, som uvegerlig trekker landet inn i en internasjonal kampfront, og samtidig effektive forsvarsuttalelser. Langes kyniske og krigs-ke pacifisme er en forbrøytelse mot vårt folk og typisk for hvor langt man på den kant allerede våger å drive spillet. Den er imidlertid også symptomatisk for den i Norge fremherskende blanding av internasjonal folkefrontmentalitet og unasjonal forsvarsnihilisme.

Venstres fører (og hr. Nygaardsvold og de andre ansvarlige for dette) har altså all grunn til nu å bli bekymret for vår neutralitet. Saken kan når som helst bli et spørsmål om liv og død både for landet og for de ansvarlige partipolitikere selv. Går det galt, og blir krig, som det er grunn til å frykte, vil de slå sig på sitt bryst og si: Men vi snakket jo og skrev jo om neutralitet! Ved å redde skinnen, håper de også å redde skindet.

III.

Statsminister Mowinckel tenker imidlertid ikke engang på å gjenoprette Norges neutralitet ved å melde Norge ut av Folkeforbundet. Han vil at Norge skal „følge Belgias eksempel” og erklære sig „nøitral” innen Folkeforbundet. Men ubetinget nøitralitet er uforenlig med forbundspakten i dens nuværende form. Om det kan ikke være tvil.

For å gjenoprette Norges nøitralitet må vi derfor ut av Folkeforbundet, iallfall så lenge Tyskland er

utenfor, og Russland med, og så lenge forbundspaktens bestemmelser er slike som de er, og Folkeforbundet som nu i virkeligheten et „Folkefront-forbund”.

Under disse omstendigheter fremtrer hr. Mowinckels *resonnement om sanksjoner* som et forsøk på ved sofisteri å rømme fra et tungt ansvar.

Hr. Mowinckel søker som en motsetning til *Nobelpristageren Langes direkte krigspolitikk* å opstille en formelt fredelig folkeforbundspolitikk. Mowinckel drømmer fremdeles om „et Folkeforbund som anvender sanksjoner mot en fredsforstyrrelse”, og om Norge som et „stillestående, lojalt folkeforbundsmedlem, som overensstemmende med vår plikt bare deltar i „fredelige” økonomiske sanksjoner”.

Det er ukiart om med ordet „fredelige” som i gåseøine er anbragt foran begrepet økonomiske sanksjoner, skal etableres også en distinksjon mellom „fredelige” og „ufredelige” økonomiske sanksjoner.

I tilfelle er dertil å bemerke, at forbundspakten ikke kjenner to sådanne begreper av økonomiske sanksjoner. Hvis derimot med dette me-

nes, at Norge bare skal være med på økonomiske og ikke på militære sanksjoner, så er dette for det første en uholdbar tolkning av pakten. For det annet er distinksjonen mellom „økonomiske” og „militære” sanksjoner en illusjon. Økonomiske sanksjoner, i forskjellig grad under forskjellige omstendigheter, er krig, og vil bli besvart med krig — slik som Etiopia-konflikten tydelig viste, også dem som ikke hadde innsett det før.

Når sanksjoner hittil ikke er blitt brukt like til krig, så er det utelukkende fordi det ikke har passet for vedkommende stormakter i Folkeforbundet. Men kommer disse selv i krig, eller de ellers ser sine interesser i det, vil de selvfølgelig tvinge også Norge til full oppfyllelse av forbundspaktens forpliktelser.

Det er derfor påfallende at Mowinckels artikkel helt forbigår „gjennommarsjparagrafen”, forbundspaktens artikkel 16, paragraf 3 om et forbundsmedlems forpliktelse til å „ta de nødvendige forholdsregler for å lette gjennommarsj gjennom sitt territorium for ethvert Folkeforbundsmedlems stridskrefter som deltar i en fellesaksjon for å

(Forts. side 10).

Skal vi la parti?

(Forts. fra side 3)

håndheve forbundsforpliktelsen” Den bestemmelse er iallfall tydelig nok, like tydelig som den er kompromitterende for hr. Mowinckels og hans etterfølgere Nygaardsvolds og Kohls politikk, og skjebnesvanger for landets fred og sikkerhet.

Disse ansvarlige utenrikspolitikere som nu plutselig begynner å tale om at Norge skal „jaktne den strengeste nøitralitet i en kommende krig”, vil allikevel at Norge fortsetter i Folkeforbundet. Man må da spørre om de ikke allerede har fått erfaring for hvad det betyr? Man må da spørre om hvilken situasjon Norge var i under Etiopia-konflikten, og om vi ikke da, så vel som senere i forbindelse med den spanske borgerkrig, har stått kloss like overfor krigen — helt uforberedt — under en forpliktelse som vi påtok oss for over 15 år siden, og som vi enn nu trekker med, og som når som helst kan bli forlangt oppfylt?

Både den franske og den britiske utenriksminister har direkte og offisielt uttalt at Europa i de siste par år har vært mer enn én gang på randen av krig. Og de må vel vite det. Men den internasjonale situasjon synes ikke å bli bedre. I virkeligheten forverres den stadig.

IV.

Hr. Mowinckel skriver til slutt: „Men hvis dette er sannhet, vil det være en forbrøytelse om ikke vi på forhånd og i tide tok ganske andre skritt med hensyn til vårt forsvar.”

Han sikter hermed til at den av dr. Lange anbefalte politikk betyr at Norge innvikles i krig. Men det samme betyr hr. Mowinckels politikk og den forbrøytelse som han skriver om med hensyn til Norges forsvar, i den han selv allerede har gjort sig skyldig, og det i en kvalifisert grad.

Statsminister Mowinckels spørsmål: Skal vi ta parti eller være nøitral? har således ingen realitet fra hans side. Ved sin folkefront- og folkeforbundspolitikk har våre borgerlige og marxistiske makthavere, deriblandt hr. Mowinckel selv, i virkeligheten allerede tatt parti. De har innviklet Norge i krigspolitikk. Samtidig forblir vårt land, både moralsk og materielt, både på hjemmefronten og på den militære front, helt uforberedt til den påkjønning som kan bli følgen når som helst, og uten at vi får en gang en ukes frist. Og de som har bragt landet ut i denne fryktelige stilling — og som fremdeles har makten i dette land — de er selv ute av stand til å gjenoprette skaden. De hverken kan eller vil.

Likewise i *Grønlandssaken* har statsminister Mowinckel og de andre partipolitiske ledere bragt sig selv og landet i den tragiske situasjon at våre nasjonale interesser, og denne gang gjelder det endog vår nøitralitet, Norges forsvar og fred, ikke kan effektivt sikres uten at det betyr et fullstendig nederlag for disse folk selv og for deres politikk. Men skal virkelig dette forhold hindre det norske folket fra å søke

å løse på den mest effektive måte det livsviktige og mest aktuelle spørsmål som vi står overfor idag, spørsmålet om:

1. *Hvorledes vi skal komme gjennom de nuværende internasjonale og nasjonale forviklinger uten krig?*

2. *Og hvorledes vi, hvis vi allikevel skulde få krig, skal kunne komme gjennom denne uten avgjørende nederlag, og uten nasjonal adølgelse eller endog utslettelse?*

Oslo, 12. desember 1937.

Vidkun Quisling.